

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 9/2022-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom Mgr. Vladimírom Šárnikom, Rožňavská 2, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 163/2012 a proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 287/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 163/2012 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 287/2016 **boli porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajskému súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 287/2016 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie každému v sume po **1 500 eur**, pričom z uvedenej sumy **j e** im **p o v i n n ý** Okresný súd Bratislava I zaplatiť každému sumu **1 000 eur** a Krajský súd v Bratislave každému sumu **500 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I a Krajský súd v Bratislave **s ú p o v i n n é** sťažovateľom nahradiť trovy konania v sume **487 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

1. Sťažovatelia označení v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 8. októbra 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu podľa čl. 46 ods. 3 ústavy, práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 163/2012, postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 287/2016 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 130/2020.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sú stranou v konaní o zaplatenie náhrady škody vo výške 383 243 eur podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci“) v procesnom postavení žalobcov. Konanie sa na okresnom súde začalo 10. septembra 2012 podaním žaloby proti žalovanému v 1. rade Slovenskej republiky – Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky a žalovanému v 2. rade Slovenskej republiky – Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky.

3. Sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu a krajskému súdu v napadnutých konaniach konať bez zbytočných prietáhov, a zároveň požadujú proti okresnému súdu, krajskému súdu a najvyššiemu súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

4. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 9/2022-11 z 18. januára 2022 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie pre porušenie označených práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 163/2012 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 287/2016.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Podstatou argumentácie sťažovateľov je tvrdenie o tom, že v napadnutých konaniach zo strany okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu dochádza k zbytočným prietáhom.

6. Ich nečinnosť považujú sťažovatelia za neakceptovateľnú. Od podania žaloby uplynulo viac ako 9 rokov a 7 mesiacov. Ďalej namietajú, že ich vec nie je právne a ani skutkovo zložitá.

7. Podľa sťažovateľov k vzniku zbytočných prietáhov v napadnutých konaniach svojím správaním neprispeli. Raz bolo síce na ich žiadosť pojednávanie odročené, nespôsobilo to však podstatné zdržanie konania.

8. Okresný súd postupoval v konaní neefektívne, keď sťažovateľov opakovane vyzýval na preukázanie ich majetkových pomerov, aj keď títo sami uviedli, že ich majetkové pomery neodôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov, a teda ani oslobodenie od povinnosti zložiť preddavok na trovy konania. Keďže žalovaným bol štát, ktorý je zastúpený svojimi zamestnancami, a teda vznik trov právneho zastúpenia je úplne vylúčený, návrh štátu ako žalovaného na uloženie povinnosti sťažovateľom zložiť preddavok na trovy konania mal výlučne šikanóznym a zlomyseľným charakter, čomu okresný súd svojou nesprávnou činnosťou napomáhal.

9. Podľa názoru sťažovateľov priťahmi v konaní o žalobe o náhradu škody spôsobenej štátom dochádza sekundárne aj k porušovaniu práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným konaním štátu podľa čl. 46 ods. 3 ústavy a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, krajského súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

10. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagoval podpredseda okresného súdu, ktorý v podaní č. k. 1SprV/40/2022 z 15. februára 2022 poukázal v plnom rozsahu na priložené vyjadrenie zákonnej sudkyne.

11. Podpredseda okresného súdu uviedol, že nečinnosť okresného súdu možno konštatovať iba v období od 12. apríla 2013 do 27. novembra 2013 a od 13. septembra 2014 do 12. augusta 2015, pričom nečinnosť súvisela s fyzickou nemožnosťou sudcu vybavovať všetky pridelené veci priebežne. Okresný súd riadne nekonal z objektívnych príčin bez subjektívneho zavinenia zákonnej sudkyne. Poukázal na fluktuáciu zamestnancov okresného súdu a nedostatočné personálne obsadenie. Za uvedenú situáciu podľa podpredsedu okresného súdu objektívne zodpovedá Slovenská republika.

12. Podpredseda okresného súdu uviedol, že spis sa od 17. októbra 2016 do 26. novembra 2018 (približne 25 mesiacov) nachádzal na krajskom súde na účely rozhodnutia o podanom odvolaní a od 19. júna 2020 do 13. novembra 2020 (približne 4 mesiace) na najvyššom súde na účely rozhodnutia o podanom dovolaní, pričom spis sa od 29. októbra 2021 doteraz opätovne nachádza na krajskom súde na účely opätovného rozhodnutia o podanom odvolaní po rozhodnutí dovolacieho súdu.

13. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení poukázala na to, že sa nemohla náležite oboznámiť s obsahom spisu vzhľadom na to, že spis sa od 29. októbra 2021 nachádza na krajskom súde. Pri prietahoch od začatia konania (10. septembra 2012) do pridelenia spisu (2. februára 2020) nevie zaujať stanovisko k činnosti predchádzajúcich zákonných sudcov.

14. Zákonná sudkyňa poukázala na to, že za obdobie, odkedy bola v predmetnom spore zákonnou sudkyňou (od 4. februára 2020) doteraz, poukazujú sťažovatelia na nečinnosť okresného súdu v trvaní 5 mesiacov (od 10. decembra 2019, keď sa k dovolaniu sťažovateľov vyjadril žalovaný, do 18. mája 2020, keď okresný súd rozhodol uznesením o vrátení preplatku súdneho poplatku sťažovateľom) a na nečinnosť okresného súdu v trvaní 1 roka (od 10. decembra 2020, keď okresný súd doručil sťažovateľom uznesenie najvyššieho súdu z 21. októbra 2020, ktorým najvyšší súd

rozhodol tak, že rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, do dňa podania ústavnej sťažnosti sťažovateľmi 8. októbra 2021, keď sa spis stále nachádzal na okresnom súde). Súdny spis okresného súdu sa podľa vyjadrenia zákonnej sudkyne nikdy od jeho pridelenia (od 4. februára 2020) nenachádzal v jej dispozícii, čo podľa nej zjavne vyplýva zo spisového prehľadu v elektronickom registri, ktorý predložila ako prílohu k svojmu vyjadreniu k ústavnej sťažnosti. Z uvedeného prehľadu vyplýva, že spis sa striedavo nachádzal u viacerých vyšších súdnych úradníkov. Na možné prietahy v spisoch, ktoré sa nachádzali v dispozícii vyšších súdnych úradníkov, zákonná sudkyňa upozornila predsedu okresného súdu v roku 2020 a v roku 2021. Nie je možné v 637 pridelených veciach kontrolovať vykonanie, resp. nevykonanie práce vyšším súdnym úradníkom v každom jednom pridelenom spise, najmä ak sa spis nikdy predtým nenachádzal v dispozícii zákonného sudcu. Okresný súd je najväčším a najpreťaženejším okresným súdom na Slovensku a ide o súd s najväčšou fluktuáciou sudcov a ostatných zamestnancov.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

15. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagoval predseda krajského súdu, ktorý v podaní č. k. 1 SprV/53/2022 z 9. februára 2022 poukázal v plnom rozsahu na priložené vyjadrenie zákonného sudcu. Uviedol, že dôvody, pre ktoré krajský súd doteraz nerozhodol, boli výlučne objektívnej povahy.

16. Zákonný sudca vo svojom vyjadrení poukázal na to, že spis v predmetnej veci bol pôvodne predložený krajskému súdu 17. októbra 2016 na rozhodnutie o odvolaní proti rozsudku okresného súdu č. k. 25 C 163/2012-382 z 18. marca 2016. Odvolací súd rozsudkom č. k. 10 Co 287/2016-413 z 25. októbra 2018 potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie.

17. Najvyšší súd uznesením č. k. 4 Cdo 130/2020 z 21. októbra 2020 zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie; vec bola opätovne prostredníctvom súdu prvej inštancie predložená odvolaciemu súdu 29. októbra 2021.

18. V súvislosti s namietanou dĺžkou konania na krajskom súde od 17. októbra 2016 do 25. októbra 2018 zákonný sudca poukázal na skutočnosť, že povinnosťou senátu bolo prednostne prejednať a rozhodnúť veci, ktoré napadli krajskému súdu pred 17. októbrom 2016, v počte 157 a rovnako veci, na ktorých rozhodnutie je stanovená zákonná lehota. Pokiaľ ide o dĺžku konania od opätovného predloženia veci 29. októbra 2021, bolo povinnosťou senátu prednostne prejednať a rozhodnúť veci, ktoré napadli krajskému súdu pred 29. októbrom 2021, t. j. 164 nerozhodnutých vecí, a rovnako veci, na ktorých rozhodnutie je stanovená zákonná lehota. Dôvody, ktoré mali vplyv na celkovú dĺžku konania, boli podľa zákonného sudcu objektívneho charakteru.

III.3. Replika sťažovateľov:

19. Sťažovatelia ani napriek výzve ústavného súdu nereagovali na vyjadrenie podpredsedu okresného súdu ani na vyjadrenie predsedu krajského súdu.

IV.

Chronológia úkonov všeobecných súdov v napadnutom konaní

20. Ústavný súd nahliadnutím do predloženého spisového materiálu okresného súdu, ako aj z príloh a doplnení, ktoré sťažovatelia pripojili k svojej ústavnej sťažnosti, zistil, že v napadnutom konaní boli vykonané tieto úkony:

- Dňa 23. októbra 2012 okresný súd vyzval žalovaných na vyjadrenie k žalobe.
- Dňa 26. novembra 2012 žalovaný v 1. rade navrhol, aby súd uložil sťažovateľom zložiť preddavok na trovy konania, ktoré by mohli žalovanému v 1. rade v konaní vzniknúť.
- Dňa 19. februára 2013 okresný súd vyzval sťažovateľov na dokladovanie ich majetkových pomerov.
- Dňa 18. marca 2013 sa žalovaný v 1. rade vyjadril k žalobe.
- Dňa 3. apríla 2013 sa žalovaný v 2. rade vyjadril k žalobe.
- Dňa 11. apríla 2013 sťažovatelia doručili okresnému súdu vyjadrenie k návrhu žalovaného v 1. rade na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania. Sťažovatelia zároveň oznámili, že ich majetkové pomery nezakladajú nárok na oslobodenie od súdnych poplatkov, a teda ani na oslobodenie od povinnosti zložiť preddavok na trovy konania.
- Dňa 19. novembra 2013 okresný súd požiadal Geodetický a kartografický ústav o vykonanie lustrácie vlastníctva nehnuteľností sťažovateľov. Výsledok lustrácie bol okresnému súdu doručený 21. novembra 2013.
- Dňa 28. novembra 2013 okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka uložil sťažovateľovi v 1. rade zložiť preddavok na trovy konania vo výške 15 150 eur a sťažovateľovi v 2. rade vo výške 4 012,15 eur.
- Dňa 20. decembra 2013 sťažovatelia podali proti povinnosti zložiť preddavok na trovy konania odvolanie.
- Dňa 5. marca 2014 okresný súd vyzval žalovaných, aby sa vyjadrili k odvolaniu sťažovateľov proti uzneseniu o povinnosti zložiť preddavok na trovy konania.
- Dňa 5. marca 2014 okresný súd opätovne vyzval sťažovateľov na deklarovanie ich majetkových pomerov.
- Dňa 3. apríla 2014 sťažovatelia opätovne oznámili súdu, že ich majetkové pomery nezakladajú nárok na oslobodenie od súdnych poplatkov, a teda ani na oslobodenie od povinnosti zložiť preddavok na trovy konania.
- Dňa 11. júla 2014 okresný súd uznesením sudcu opätovne uložil sťažovateľom povinnosť zložiť preddavok na trovy konania. Uznesenie bolo sťažovateľom doručené 4. augusta 2014.
- Dňa 12. septembra 2014 obaja sťažovatelia zložili na účet okresného súdu preddavok na trovy konania.
- Dňa 17. augusta 2015 okresný súd vyzval sťažovateľov na opravu žaloby v časti označenia žalovaných.
- Dňa 17. augusta 2015 okresný súd vyzval Úrad boja proti korupcii na zapožičanie trestného spisu.
- Dňa 7. septembra 2015 sťažovatelia opravili označenie žalovaných tak, že žalovaným je Slovenská republika zastúpená Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky. Sťažovatelia súčasne požiadali o odročenie pojednávania nariadeného na 29. september 2015 z dôvodu vopred plánovaného pobytu právneho zástupcu sťažovateľov v zahraničí.
- Dňa 29. septembra 2015 okresný súd odročil pojednávanie na 13. november 2015.

- Dňa 7. októbra 2015 sťažovateľ v 1. rade požiadal o odročenie pojednávania nariadeného na 13. november 2015 z dôvodu svojho vopred plánovaného pobytu v zahraničí.
- Dňa 14. októbra 2015 okresný súd oznámil sťažovateľovi v 1. rade, že pojednávanie nebude odročené.
- Dňa 22. októbra 2015 doručil žalovaný okresnému súdu vyjadrenie.
- Dňa 23. októbra 2015 okresný súd zaslal sťažovateľom na vedomie vyjadrenie žalovaného.
- Dňa 13. novembra 2015 sa uskutočnilo pojednávanie.
- Dňa 22. januára 2016 sa uskutočnilo pojednávanie.
- Dňa 18. marca 2016 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd žalobu sťažovateľov v celom rozsahu zamietol. Rozsudok bol doručený sťažovateľom 12. mája 2016.
- Dňa 27. mája 2016 podali sťažovatelia proti rozsudku odvolanie.
- Dňa 6. júna 2016 okresný súd zaslal odvolanie sťažovateľov na vyjadrenie žalovanému.
- Dňa 10. júna 2016 okresný súd uložil sťažovateľom povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie.
- Dňa 19. júla 2016 sa k odvolaniu sťažovateľov vyjadril žalovaný.
- Dňa 1. augusta 2016 okresný súd zaslal vyjadrenie žalovaného sťažovateľom.
- Dňa 17. októbra 2016 okresný súd predložil spis s odvolaním sťažovateľov krajskému súdu.
- Dňa 25. októbra 2018 krajský súd vyhlásil rozsudok, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Rozsudok bol sťažovateľom doručený 7. januára 2019.
- Dňa 7. marca 2019 podali sťažovatelia proti rozsudku krajského súdu dovolanie.
- Dňa 20. mája 2019 okresný súd vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie.
- Dňa 26. novembra 2019 okresný súd zaslal dovolanie sťažovateľov na vyjadrenie žalovanému.
- Dňa 10. decembra 2019 sa k dovolaniu sťažovateľov vyjadril žalovaný.
- Dňa 18. mája 2020 okresný súd uznesením rozhodol o vrátení poplatku na súdnom poplatku sťažovateľom.
- Dňa 27. mája 2020 sťažovatelia reagovali na vyjadrenie žalovaného.
- Dňa 19. júna 2020 okresný súd predložil spis najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní.
- Dňa 21. októbra 2020 najvyšší súd uznesením rozhodol o dovolaní sťažovateľov tak, že rozsudok krajského súdu zrušil. Uznesenie najvyššieho súdu bolo spolu so súdnym spisom doručené 13. novembra 2020 okresnému súdu, ktorý ho následne doručil sťažovateľom 10. decembra 2020.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

21. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní okresného súdu a krajského súdu, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu okresného súdu a krajského súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, a sťažovateľmi v ústavnej sťažnosti vyjadreného súhlasu s upustením od ústneho pojednávania dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

22. Podstatou argumentácie sťažovateľov je námietka porušenia už označených práv podľa ústavy a dohovoru postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní, ktorého predmetom

je zaplatenie náhrady škody podľa zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci.

23. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

24. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

25. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

26. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

Právna a faktická zložitosť veci:

27. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že vo veci ide o rozhodovanie o nároku na náhradu škody podľa zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Uvedený predmet konania predstavuje bežnú súčasť rozhodovania všeobecných súdov. V predmetnej veci ústavný súd neidentifikoval prvok právnej alebo skutkovej

zložitosti. Možno konštatovať, že ide o právne nenáročný spor. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. V uvedenej veci nejde o zjavne privilegovaný typ konania (napr. úprava práv a povinností k maloletým, odmena za výkon závislej práce, veci týkajúce sa osobnej slobody a pod.).

Správanie účastníka konania:

28. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľov ako strany napadnutého konania. Ústavný súd nezistil také správanie s'ťažovateľov, ktoré prispelo k vzniku zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní. Ústavný súd zo spisu okresného súdu zistil, že na základe žiadosti s'ťažovateľa v 1. rade okresný súd odročil pojednávanie nariadené na 29. september 2015 z dôvodu pobytu právneho zástupcu s'ťažovateľov v zahraničí na 13. november 2015, čo však podstatným spôsobom nepredĺžilo konanie na okresnom súde.

Postup okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní:

29. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotí, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, je postup okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

30. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu celkovo trvalo približne 9 rokov a 7 mesiacov s tým, že v čase rozhodovania ústavného súdu napadnuté konanie trvalo približne 6 rokov a 7 mesiacov na okresnom súde a 2 roky a 8 mesiacov na krajskom súde. Už samotná celková dĺžka konania zjavne nezodpovedá takému postupu všeobecných súdov, ktorý mal čo najskôr odstrániť stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

31. Ústavný súd zistil viaceré obdobia nečinnosti okresného súdu. Nečinnosť okresného súdu bola zistená od 11. apríla 2013 do 19. novembra 2013 v trvaní 7 mesiacov, od 12. septembra 2014 do 17. augusta 2015 v trvaní 11 mesiacov, od 20. mája 2019 do 26. novembra 2019 v trvaní 6 mesiacov a od 21. októbra 2020 do 29. októbra 2021 v trvaní 10 mesiacov. Nečinnosť krajského súdu bola zistená od 17. októbra 2016 do 25. októbra 2018 v trvaní 2 rokov.

32. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd bol nečinný spolu viac ako 2 roky a 10 mesiacov a krajský súd bol nečinný 2 roky. Uvedená nečinnosť okresného súdu a krajského súdu predstavuje nečinnosť v takom rozsahu, ktorý je nezlučiteľný s imperatívom v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

33. Vyjadrenie okresného súdu a krajského súdu, v ktorom poukázali na nedostatočné obsadenie súdu, ústavný súd nemohol akceptovať, pretože v súlade s ustálenou judikatúrou (napr. I. ÚS 3/2020) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezabavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v konaní. Vyjadrenie zákonnej sudkyne, že vec sa dlhé obdobie

nachádzala u vyšších súdnych úradníčok a túto skutočnosť signalizovala vedeniu okresného súdu, síce ústavný súd vníma s porozumením, ale pre posúdenie celkovej dĺžky konania a s tým súvisiacich prietáhov v konaní je táto skutočnosť právne irelevantná. Skutočnosť, že okresný súd vo veci už rozhodol, znamená, že z jeho strany (v čase podania ústavnej sťažnosti) došlo k čiastočnému odstráneniu nežiaduceho stavu vo vzťahu k sťažovateľom, a ústavný súd ju zohľadnil pri stanovení výšky primeraného zadosťučinenia. Uvedené však neznamená, že administratívne úkony súvisiace s doručovaním dovolania nie je možné považovať za ďalšie neprimerané prietahy v konaní, tie ale nie je možné pripočítať na vrub krajskému súdu, ktorý nemal možnosť ovplyvniť skutočnosť, kedy mu bude spis z okresného súdu (po zrušení rozhodnutia krajského súdu dovolacím súdom) zaslaný na ďalšie konanie. Tento postup je ale znova v neprospech sťažovateľov, ktorí stále nedisponujú právoplatným rozhodnutím v spore, ktorý pre dosiahnutie svojich práv vyvolali a ktorého výsledok v primeranej lehote síce očakávali, ale nedosiahli.

34. Ústavný súd na základe uvedeného dospel k záveru, že okresný súd a krajský súd v napadnutom konaní nezvolili taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (strán sporu). Nečinnosťou okresného súdu a krajského súdu tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

35. Napokon k požiadavke podpredsedu okresného súdu, aby ústavný súd vyslovil objektívnu zodpovednosť Slovenskej republiky za stav na okresnom súde, ústavný súd konštatuje, že predmetom jeho rozhodovania o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy je posúdenie možnosti porušenia základných práv a slobôd, resp. práv vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, zo strany konkrétnych orgánov verejnej moci (t. j. v prípade súdnych prietáhov zo strany konkrétneho súdu), a nie hľadanie zodpovednosti v rámci jednotlivých zložiek verejnej moci. Okolnosti riešenia systémových nedostatkov nepatria do právomoci ústavného súdu, preto sa ústavný súd v tomto konaní (hoci z poznatkov svojej rozhodovacej činnosti vnímajúc dlhodobé systémové problémy na okresnom súde) zdrží akýchkoľvek deklarácií nad rámec záverov v nasledujúcich bodoch.

36. Vzhľadom na to, že 29. októbra 2021 okresný súd predložil spis krajskému súdu na nové rozhodnutie, keďže uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 130/2020 z 21. októbra 2020 bol rozsudok krajského súdu č. k. 10 Co 287/2016 z 25. októbra 2018 zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie, ústavný súd prikázal krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

37. Podľa názoru sťažovateľov prietahmi v konaní o žalobe o náhradu škody spôsobenej štátom dochádza sekundárne aj k porušovaniu práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným konaním štátu podľa čl. 46 ods. 3 ústavy a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že nezistil možnosť porušenia uvedených práv sťažovateľov, preto v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI. Primerané finančné zadosťučinenie

38. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

39. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

40. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

41. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia si uplatnili primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur, ktoré odôvodnili dlhotrvajúcim stavom právnej neistoty.

42. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESJP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

43. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, ústavný súd v neprospech okresného súdu hodnotil jeho nečinnosť v rozsahu 2 rokov a 10 mesiacov a v neprospech krajského súdu jeho nečinnosť v trvaní 2 rokov. Ústavný súd takto aj po zohľadnení celkovej dĺžky konania na okresnom súde a na krajskom súde dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľom každému v sume po 1 000 eur proti okresnému súde a v sume po 500 eur proti krajskému súde (bod 3 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadosťučinenia v už uvedených sumách oproti sťažovateľmi navrhovanej sume 10 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VII. Trovy konania

44. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 487 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

45. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľom priznal trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2021 v sume 181,17 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2021 v sume 10,87 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje za zastupovanie dvoch sťažovateľov sumu 487 eur (bod 4 výroku tohto nálezu). Advokát

sťažovateľov je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto výsledná suma je zvýšená o 20 % (81,16 eur).

46. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia sú okresný súd a krajský súd povinné zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. mája 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu